

TOELICHTING bij het besluit tot aanwijzing van een beschermd stadsgezicht ex artikel 20 van de Monumentenwet te BRONKHORST, gemeente Steenderen.

Het beschermde stadsgezicht omvat het op de bijgevoegde kaart (Rijksdienst voor de Monumentenzorg tek.nr. 052) door een stippellijn omgrensde gebied

In de vallei van de IJssel, halverwege Doesburg en Zutphen ligt, op ongeveer 500 meter oostelijk van de huidige rivierbedding, het plaatsje Bronkhorst. Het is ontstaan bij de gelijknamige burcht, welke in de 14de eeuw voor het eerst wordt vermeld, doch vermoedelijk reeds in de 10de eeuw is gebouwd op een strategisch gelegen natuurlijke hoogte in de drassige uiterwaarden van de IJssel.

Hoewel de nederzetting in 1482 door de heer van Bronkhorst werd begiftigd met bepaalde stedelijke rechten, met uitzondering evenwel van het recht van wetgeving en rechtspraak, is Bronkhorst nooit tot een plaats met een zekere stedelijke allure uitgegroeid. De omvang is altijd beperkt gebleven en de bebouwing was en bleef merendeels van agrarische aard. Van de middeleeuwse bebouwing zijn slechts enkele resten van de kapel overgebleven. Deze kapel werd in 1633, met de overige bebouwing, grotendeels door brand verwoest, doch werd herbouwd. Het kasteel is, nadat het in de 18de eeuw herhaaldelijk in andere handen was overgegaan en steeds verder in verval was geraakt, in 1828 afgebroken; een met geboomte begroeide heuvel markeert thans nog de plaats, en neemt aldus door zijn massa enigszins de functie van het slot over. De huidige bebouwing van het plaatsje bestaat uit voor het merendeel 18de- en 19de-eeuwse boerderijen en kleine woningen, gegroepeerd rondom de in de jaren 1960-61 gerestaureerde kapel. Daarnaast rest nog het 17de-eeuwse Huis Ophemert, dat op fraaie wijze de bebouwde kern aan de noordzijde begrenst. De meeste panden zijn op de monumentenlijst geplaatst. Het geheel biedt een uitzonderlijk mooi beeld, waarin behalve aard en aanleg van de bebouwing, ook de boombeplanting van belang is.

) Het fraaie landschap van de IJsselvallei wordt in dit gedeelte nog gekenmerkt door een grote openheid. Doordat de eenvoudige bebouwing, voornamelijk gegroepeerd langs de weg van Steenderen naar het Bronkhorster veer, op een natuurlijke hoogte in het terrein is gelegen, levert het stadje vanaf de onderscheidene toevoerwegen een schilderachtig beeld op. De vrijwel ongeschonden situering

Behoort bij het besluit van de Ministers van
Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk
en van Volkshuisvesting en Ruimtelijke
Ordening

van

24 JUNI 1961

- van -

van het stadje in zijn omgeving (slecht het gebouw van het gemaal bij de uitmonding van de Groote Beek vormt een dissonant) is derhalve mede bepalend geweest voor het aanhouden van een ruime omgrenzing. Daarmee is tevens de uit 1844 daterende Bronkhorstermolen, gebouwd op de plaats van de tot de heerlijkheid behorende dwangmolen, in het beschermde gezicht opgenomen.

Handhaving van het historische beeld van Bronkhorst, alsmede van het gezicht op het plaatsje van buiten af, dient te worden nagestreefd. In de kern zelf zullen derhalve eventuele wijzigingen van de bebouwing de uiterste zorg vereisen. Deze zorg betreft niet alleen de bebouwing qua type, dakvorm, gevelindeling en materiaalgebruik, doch ook de wegen en de beplantingen. Teneinde het fraaie gezicht op Bronkhorst te beschermen, zal het noodzakelijk zijn het gebied rondom het plaatsje zoveel mogelijk te vrijwaren van bebouwing. Tot behoud van het agrarisch karakter zal de blijvende uitoefening van het agrarisch bedrijf in dit gebied dan ook dienen te worden gestimuleerd. De aanwijzing tot beschermd gezicht beoogt geen bevestiging, maar heeft ten doel de historische karakteristiek zo goed mogelijk vast te leggen in een stedenbouwkundig plan, dat de grondslag vormt voor een beleid, gericht op behoud van de waardevolle historische elementen.